

Kategoriseringens politik

Om politik, der skaber problemer, som passer til de løsninger, politikere gerne vil benytte

MATHIAS HERUP NIELSEN

Ph.d

Postdoc og underviser

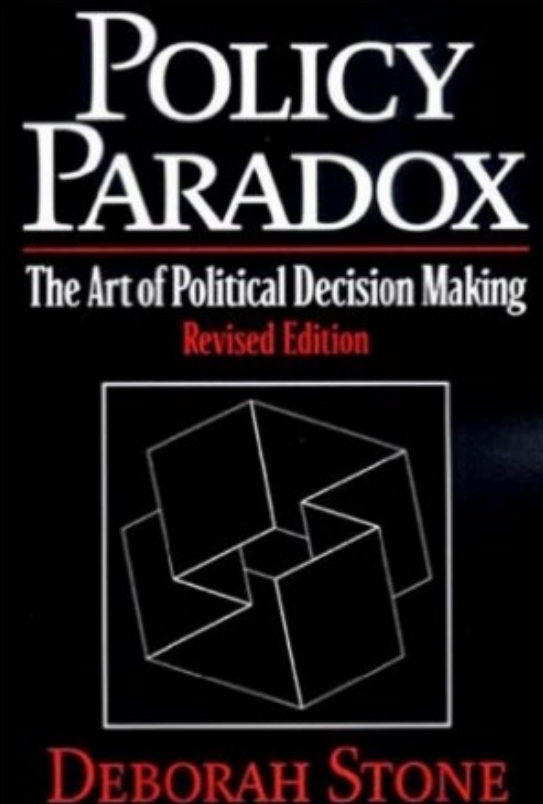
Institut for Statskundskab

Aalborg Universitet Cph

“Politik handler grundlæggende om at opdele og klassificere – om hvordan vi kategoriserer og hvordan vi bør kategorisere, i en verden, hvor kategorierne ikke er givne på forhånd”

- Deborah Stone, 1988

Et problem bliver født...

FAKTAARK

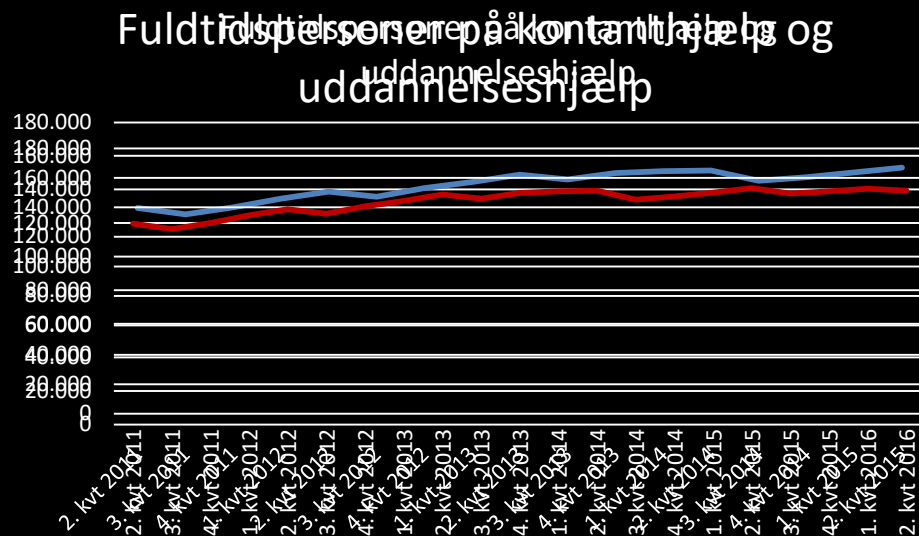
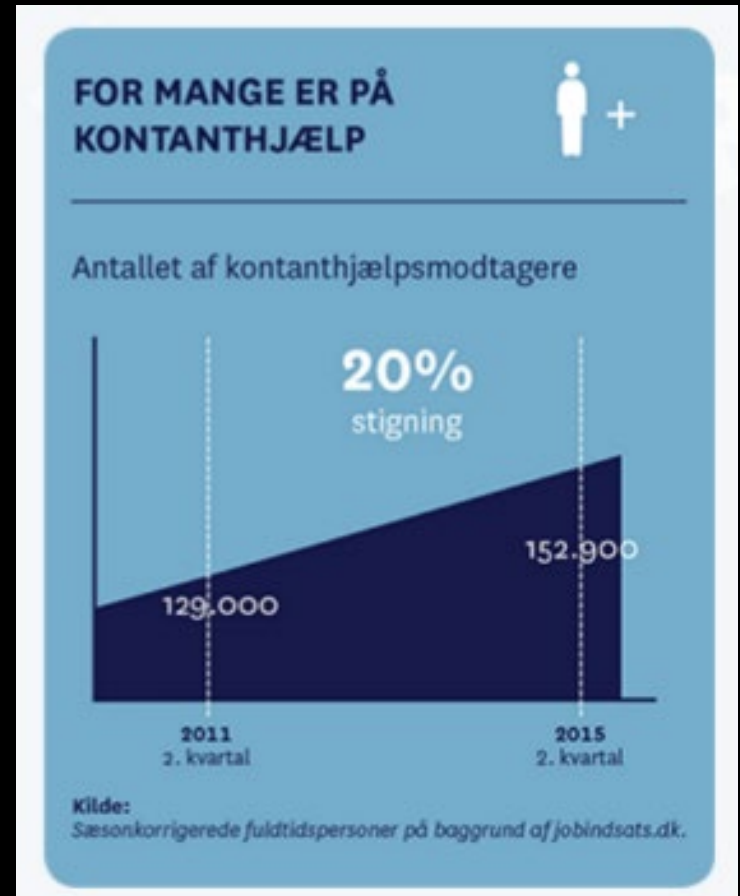
Udfordringer

BESKÆFTIGELSESMINISTERIET

Oktober 2015

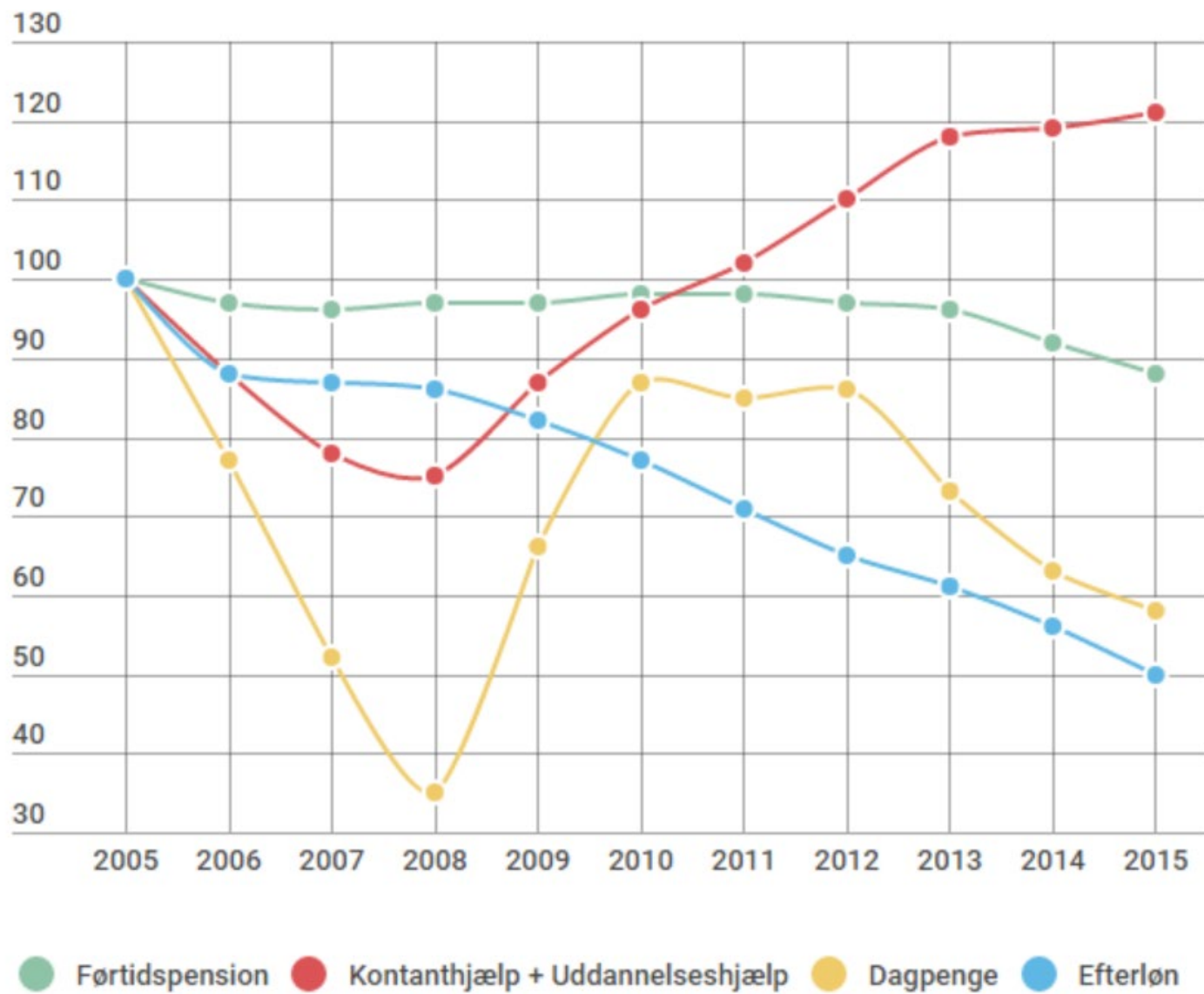
Det er ikke lykkedes at vende udviklingen
 Antallet af personer i kontanthjælpssystemet bliver ved med at stige. Fra ca. 129.000 fuldtidspersoner i 2. kvartal 2011 til 152.900 fuldtidspersoner i 2. kvartal 2015. Det svarer til en stigning på 23.900 personer eller næsten 20 procent, jf. figur 1.

Kvartalsvise nytilkendelser af førtidspensioner i alt.

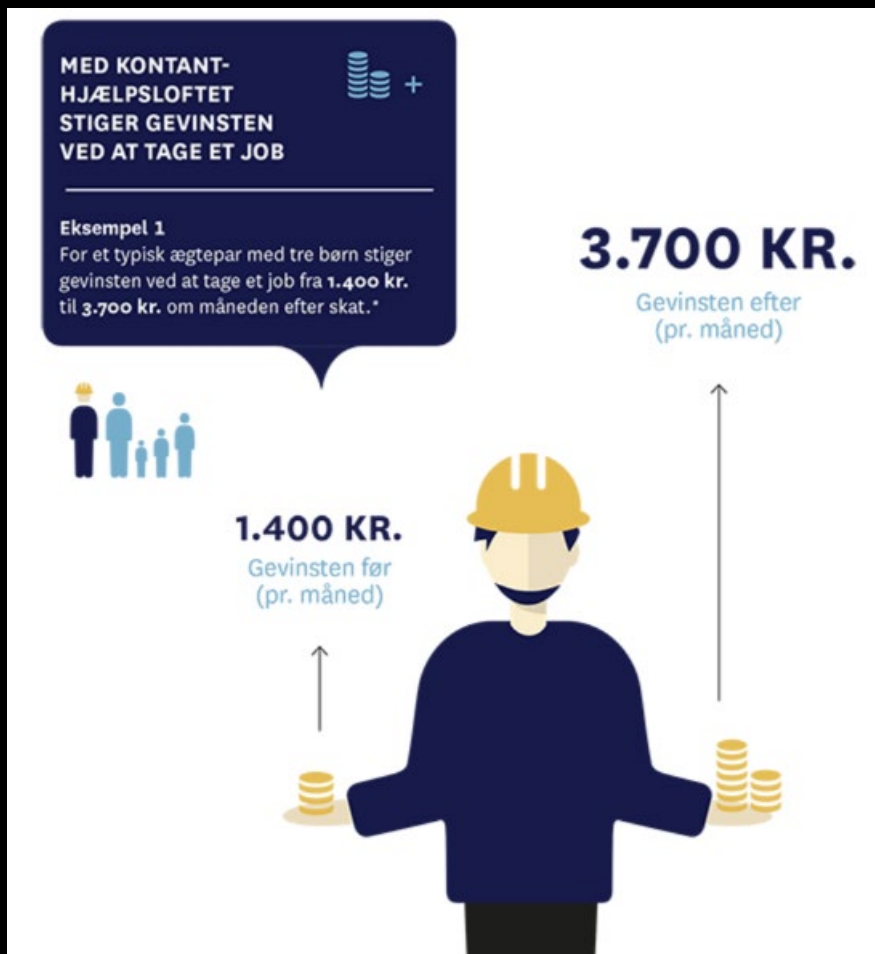
Kilde: Tal fra Ankestyrelsen

Kilde: Cevea (bygger på data fra Jobindsats.dk)

Mission Jobreform (1. fase)

Kilde: bm.dk

FAKTAARK

Oktober 2015

Samme ydelse til unge uafhængig af uddannelse

Udgangspunktet for regeringen er, at unge med en uddannelse ikke skal modtage mere i ydelse end unge uden en uddannelse. Derfor foreslår regeringen, at ungesatserne i kontanthjælpssystemet harmoniseres. Det indebærer, at kontanthjælpen til personer under 30 år med en uddannelse reduceres til satsen for uddannelseshjælp.

»Vi skylder de mennesker, der er ramt af længerevarende ledighed, også at få mulighed for med økonomiske incitamenter og anden støtte igen at blive en del af det arbejdende fællesskab«.

JP, 1. oktober 2015

"For nogle er det blevet en karrierevej at være på kontanthjælp."

Rasmus Jarlov, Beskæftigelsesordfører for Konservative

"Alt for mange på kontanthjælp, står ikke til rådighed for arbejdsmarkedet."

Hans Andersen, Beskæftigelsesordfører for Venstre

Kun hver syvende på kontanthjælp står klar til job

...et. af alle kontanthjælpsmodtagere søger aktivt eller står klar til job. Kommunerne skal gøre mere for at sikre, at så mange som muligt står til rådighed for arbejdsmarkedet, mener jobcenterchef og tænketank. Kommunernes beskæftigelsesindsats møder samtidig hård kritik fra Konservative.

Kategoriseringer som uddybende
eksempel:

*Kontanthjælpsmodtageren - fra
problemramt til parat og resourcestærk*

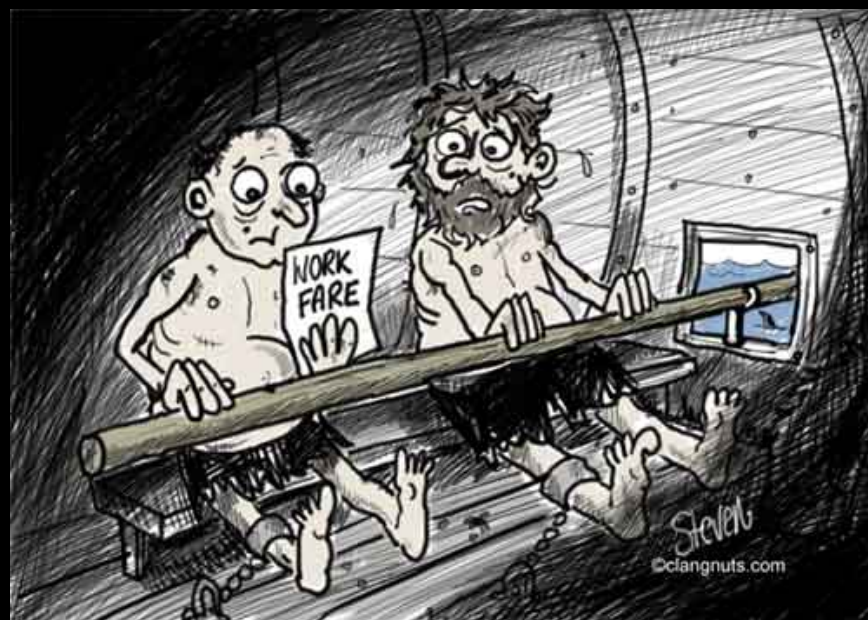
En ny tids velfærdsstat

Velfærdsstaten vil gerne *aktivere* sine borgere – hvad end de er ældre, unge, arbejdsløse, studerende...

Stor enighed i forskningen.

Nyere udbredte værker taler fx om:

- "... en overgang fra welfare til workfare"
- "... en transformation fra velfærdsstat til konkurrencestat"
- "... forandringer fra en passiv til en aktiv politisk linje"
- "... fra socialstat til 'den muliggørende stat'"
- "... fra et fællesskab af medborgere til et fællesskab af arbejdende mennesker"

En moralsk spændetrøje

Dog: Staten kan ikke stille krav om arbejdsmarksaktivitet til alle. Mantraet lyder (som oftest):

'Vi skal kun stille håndfaste krav til de, der godt kan, men ikke gør. De andre skal vi møde med hjælp!'

Nogle mennesker – dem, der ikke kan – er i et vist omfang fredede fra statens mest hårdhændede krav.

Kategoriseringer som politik

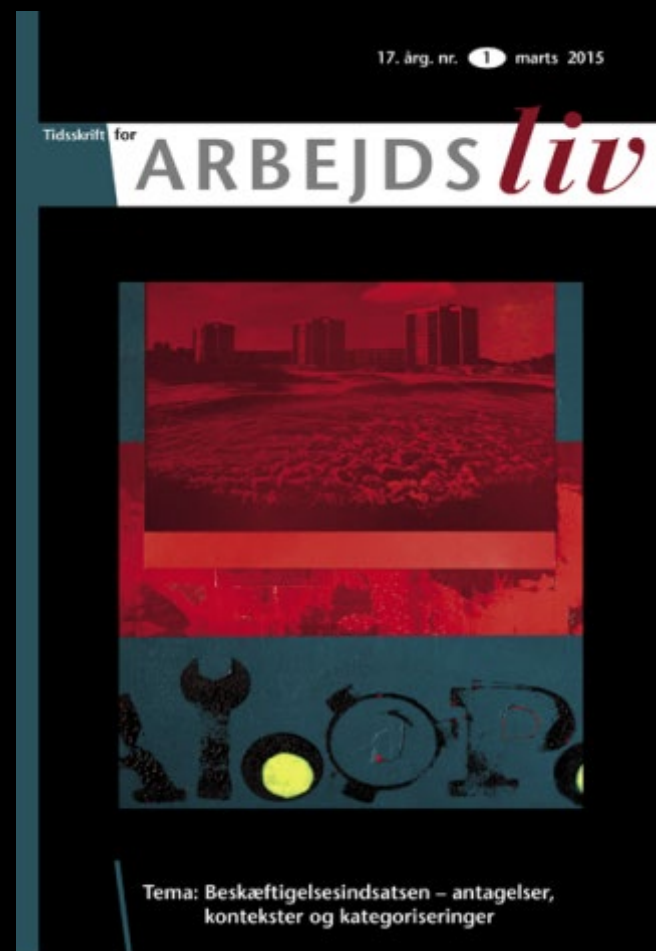
Aktivstaten strækker sig ud efter en "ordnet" virkelighed af kontanthjælpsmodtagere, hvor nogle er kunnende og andre er ikke-kunnende.

Denne "virkelighed" er ikke objektivt given. Tværtimod: Den ordnes igennem processer, hvor borgere *kategoriseres*. Hermed kommer en virkelighed til syne, hvori nogle er kunnende og andre ikke-kunnende.

Min tese: Kategoriseringsmaskineriet er en værdipolitisk slagmark.

Over de seneste årtier er det – trin for trin - blevet indtaget af en ny tids logik, der presser på for at se alle borgere som ressourcebærende stærke væsener, frem for som problemidentiter.

Jf. min artikel i Tidsskrift for Arbejdsliv eller mine kronikker i Information og Politiken

Et kort (ny)historisk rids

2000: Vejledning, der har ”til hensigt at gøre visitationskriterierne mere klare”. Opdeler kontanthjælpsmodtagere i fem grupper efter *problemer*:

- (1) De, der kun har ledighed som problem
- (2) De uafklarede personer
- (3) De arbejdsmæssigt marginaliserede
- (4) De socialt belastede
- (5) De helbredsmæssigt belastede

2004: Matchkategorier. Opdeler kontanthjælpsmodtagere efter nærhed til arbejdsmarkedet:

- (1) Umiddelbar match
- (2) Høj grad af match
- (3) Delvis match
- (4) Lav grad af match
- (5) Ingen match

2010: Nye matchkategorier, flere skal matchkategoriseres og ingen er "uden match" med arbejdsmarkedet, *alle har potentiale:*

- (1) De jobklare
- (2) De indsatsklare
- (3) De midlertidigt passive

2014. Parathedskategorier:

”Vi vil afskaffe matchgrupperne, fordi vi vil sende det meget entydige signal, at vi skal væk fra den passive og frem imod den aktive socialpolitik” (Mette Frederiksen)

(1) De job- og uddannelsesparate

(2) De aktivitetsparate

To tendenser:

(1) "Beklageligvis – om end forståeligt nok - opfatter mange sagsbehandlere sig som en del af dette altomfattende behandlingsapparat. Man kigger efter skjulte traumer, gør et stort nummer ud af den helt selvfølgelige mellemmenneskelige empati, og øver sig i at tale taktisk hensynsfuldt til klienterne. Behandlingsdogmet er formentlig hovedårsagen til den offerproduktion, der som nævnt er et fremtrædende træk ved systemet. (...) Med mindre der forelægger en egentlig sindssygdom (psykose), noget der ligner - eller svært misbrug - har arbejdsmarkedsrelaterede initiativer altid førsteprioritet i forhold til andre tiltag – herunder behandling. Man bedes forestille sig, at budskabet om, at sagsbehandlere er konsulenter for arbejdsmarkedstilknytningen, efterhånden breder sig i befolkningen således, at **kulisserne til "elendighedens teater"** gradvist brydes ned i takt med at borgerne ændrer deres forventninger til den hjælp, der tilbydes fra socialforvaltningerne."

Lægekonsulent Jens Bang, Socialrådgiveren 2002

'De helbredsmæssigt belastede
personer'

Samtidens uddannelsesparate unge

ALL UNGE SKAL SOM
UDGANGSPUNKT
MØDES SOM
UDDANNELSESPARATE

*Overskrift fra
Aftaleteksten, gengivet
mange steder*

På nuværende tidspunkt
kan det ikke udelukkes, at
NN kan være klar til at
påbegynde en uddannelse
indenfor de næste 12
måneder

*Begrundelse for at vurdere
ung depressiv
psykiatripatient med
panik- og socialangst
Uddannelsesparat
(Ankestyrelsen 2015)*

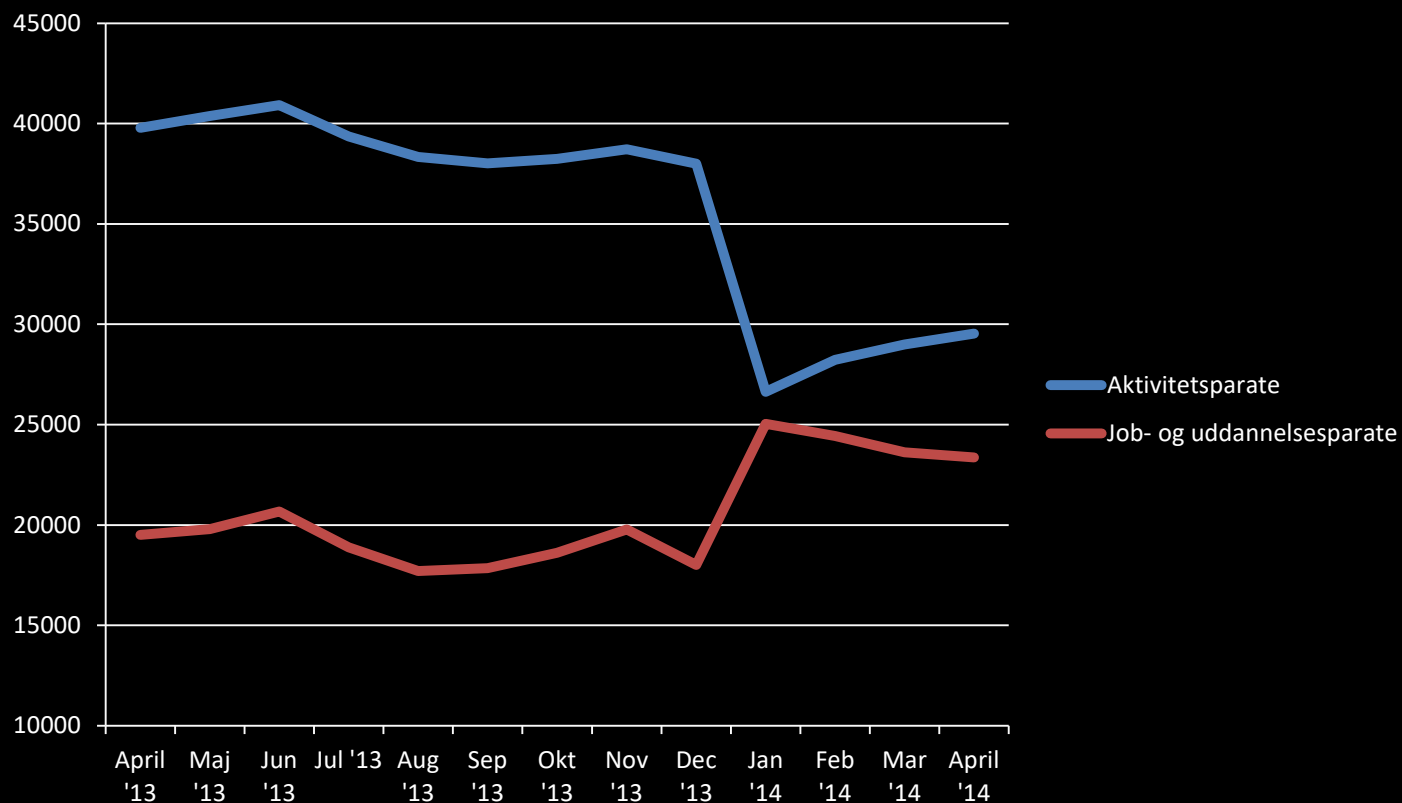
Forvaltningen finder det afgørende med en
visitation, som sender et klart signal om, at de
unge skal i uddannelse, og som tager afsæt i den
unges ressourcer, potentialer og
udviklingsmuligheder (...) Kun hvis det vurderes
overvejende usandsynligt, at den unge indenfor
et år vil blive i stand til at påbegynde en ordinær
uddannelse, vurderes de aktivitetsparate. I
gråzonetilfælde lægges der således op til, at
sagsbehandleren anvender **en realistisk,
men positiv vurdering** af de unges
ressourcer og muligheder.

*Fra referat fra udvalgmøde i
Beskæftigelsesudvalg*

Aktivstatens territorium udvides

Kategoriseringens politik – imod mindre svaghed

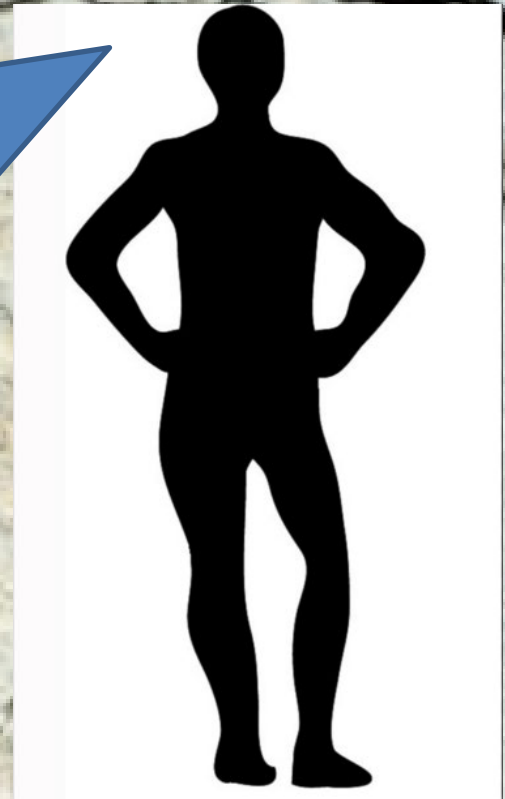
Aktivitetsparate versus job-/udd.parate 16-29-årige

En kløft imellem borgerens og 'systemets' fortælling om borgeren

*"Og så er det det der med at de hele tiden siger: "Dét skal du og dét skal du prøve og hvis du bare .. jeg synes jo at du har **så** mange ressourcer". Det er lige ved, at jeg går fuldstændig i sort når de siger ressourcer. Jeg er ved at kaste op over det ord. Jeg havde engang en masse ressourcer. De skal kraftedeme ikke sidde og sige, fordi jeg engang har været pladesmed og fordi jeg har været i livgarden og jeg har stået i forretning og jeg har kørt truck, så skal de ikke sige at jeg har ressourcer. Jeg havde engang nogle ressourcer, nu er jeg gået i stykker nu har jeg ikke flere ressourcer tilbage. Og heller ikke mit humør eller mit sind, det er fuldstændig blottet for ressourcer. Jeg har ikke engang ressourcer til at kravle ud i bad nogle gange, altså det er rigtigt. Det lyder åndsvagt. Det er fan'ne rigtigt. Jeg har hjemmehjælp hver fredag. De bliver ved med at snakke om ressourcer. Jeg kan ikke sove, jeg sover ikke. Jeg er dødtræt, jeg kan ikke sove."*

Citat fra "André" – fra kommende artikel af M. Herup og S. Danneris

"Rystet" minister ændrer reglerne for unge på kontanthjælp

Kommuner vurderer unges parathed til uddannelse vidt forskelligt. Det får Mette Frederiksen til at gribe ind.

Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S). Foto: Niels Hougaard

Psy
ude

• INDLAND

Rander
indlagt

Louis
er for
psyki
Rand
hend
for at
ændr
vurde
være
Foto:

ar

Tre kritiske pointer

- (1) Vi må forstå politik som noget, der ikke blot handler *på* virkeligheden, men – mere radikalt – bidrager til at skabe den virkelighed, der handles på. Det vil sige ikke (kun) som noget, der finder løsninger på problemer – men (også) som noget, der finder problemer, som passer på løsninger
- (2) Udviklingen ekkoer særligt tidstypiske tendenser og smeder en virkelighed som vi (jf. tidens mantraer) *bør* møde med håndfaste krav. Et fiffigt kompromis imellem socialdemokratiske værdier og hård workfarepolitik
- (3) Hvad er udsagnet om, at vi bør stille krav til de, der godt kan og møde de øvrige med hjælp egentlig værd, hvis vi løbende presser os selv til at knibe vores øjne sammen således, at vi kun kan erkende parate mennesker, som godt kan?

Tak for ordet